

SAUGUS
IR DRAUGIŠKAS
INTERNETE
MOKSLEIVIAMS

Darbo metodika kursui „Saugus ir draugiškas internete: MOKSLEIVIAI“

Turinys

Bendra informacija apie kursą	2
Rekomenduojamas tvarkaraštis.....	3
Programos tikslų link	4
Išplėstinis dėstymo planas	6
Priedai	12

Bendra informacija apie kursą

<i>Pavadinimas</i>	„Saugus ir draugiškas internete: tai, ką apie atsargų elgesį internete turėtų žinoti moksleiviai“
<i>Autoriai</i>	Teorinė dalis I. Manelytė, E. Steponavičius Dėstymo metodika Vytautas Bigaila, Iliuminata Gaigalaitė
<i>Tikslinė grupė</i>	Moksleiviai
<i>Tikslas ir uždaviniai</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Supažindinti klausytojus su pagrindinėmis techninio saugumo taisyklėmis. ▪ Aptarti su klausytojais, kaip saugoti asmeninius duomenis. ▪ Paaiškinti klausytojams, kodėl svarbu saugoti prisijungimo ir atsijungimo duomenis. ▪ Aptarti su klausytojais, kaip išvengti internetinių patyčių. ▪ Aptarti su klausytojais priklausomybės nuo kompiuterio ir interneto pavojus.
<i>Temų sąrašas</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tragedija: kompiuteris „užlūžo“! ▪ Ką apie tave „žino“ internetas? <ul style="list-style-type: none"> ○ Asmeninė informacija ○ Virtualios pažintys ar žabangai? ○ Elektroniniai sukčių spąstai ○ Tinkamai baigti darbą kompiuteriu ▪ Jei internetas skaudina <ul style="list-style-type: none"> ○ Šis tas apie netinkamą turinį ○ Patyčios internete ○ Priklausomybė nuo interneto
<i>Trukmė (akademinėmis valandomis)</i>	5 – 6 val.
<i>Mokymo metodai</i>	Pristatymas, diskusija, vaizdo siužetų analizė, darbas grupėse, darbas porose, interviu.

Rekomenduojamas tvarkaraštis

Laikas	Tema
30 min.	1. Įžanga. Susipažinimas. Programos pristatymas. Taisyklės.
45 min.	2. Tragedija: kompiuteris „užlūžo“!
15 min.	Pertrauka
	3. Ką apie tave „žino“ internetas?
45 min.	3.1 Asmeninė informacija 3.2 Virtualios pažintys ar žabangai? 3.3 Elektroniniai sukčių spąstai
25 min.	3.4 Tinkamai baigti darbą kompiuteriu
15 min.	Pertrauka
	4. Jei internetas skaudina.
15 min.	4.1 Šis tas apie netinkamą turinį.
45 min.	4.2 Patyčios internete
10 min.	Pertrauka
30 min.	4.3 Priklausomybė nuo interneto
20 min.	5. Apibendrinimas, įvertinimas, užbaigimas.

Programos tikslų link

Gerbiami bibliotekų darbuotojai, pateikiame Jums mokymo programą „Saugus ir draugiškas internete: tai, ką apie atsargų elgesį internete turėtų žinoti moksleiviai“. Linkime, kad ši programa padėtų kalbėtis su vaikais apie tai, kas užtikrina saugumą internete.

Mokymo programa skirta paaugliams (nuo 11 – 12 metų), turintiems savo nuomonę, norintiems būti išklausytais, mėgstantiems diskutuoti.

Bręstantys vaikai (mergaitės nuo 11 metų, berniukai nuo 13 metų) labai įdomūs ir nuoširdūs, tačiau ir labiau konfliktiški, neracionalūs, nepastovios nuotaikos ir užsispyrę. Augimas atima iš jų labai daug energijos, todėl vaikai jaučiasi labai nejaukiai dėl kintančio savo kūno. Jų gebėjimai – mąstymas, planavimas, savikontrolė – vis dar vystosi. Daugeliui sunku planuoti iš anksto. Jiems reikia išmokti žvelgti į perspektyvą, įvertinti kitų žmonių interesus bei savo elgesio pasekmes. Maždaug nuo 11 metų pradeda reikštis vaikų seksualumas, todėl drovėdamiesi klausti jie ieško informacijos internete. Paaugliams kyla labai daug klausimų, jie nori turėti draugų, mėgsta eksperimentuoti, nors gana greitai jiems tai pabosta, mėgsta dėmesį, **bet ignoroja draudimus**. Labai svarbu pripažinti, kad paaugliai gali turėti savo nuomonę, nuoširdžiai domėtis jų pasauliu, interesais, pateikti pagrįstus argumentus.

Šio amžiaus moksleiviai (paaugliai) mėgsta diskutuoti, nori išmokti bendrauti, sužinoti, koks yra pasaulis.

Jiems skirtoje programoje mes siūlome diskusijų užduotis, vaizdo siužetų aptarimus, klausiamo jų nuomonės. Netgi demonstruojant skaidres rekomenduojame ne tik pasakoti skaidrių turinį, bet aptarti jas pokalbio metu.

Pagal trukmę mokymo programa „Saugus ir draugiškas internete: tai, ką apie atsargų elgesį internete turėtų žinoti moksleiviai“ išdėstyta apytikriai taip:

- Įžangai (susipažinimui, programos pristatymui) – 13 proc.
- Dėstymui (pateiktų temų gvildenimui) – 78 proc.
- Užbaigimui (apibendrinimui, įvertinimui) – 9 proc.

Programa numatyta 5-6 akademinėms valandoms. Laikas atskiroms temoms yra rekomendacinio pobūdžio. Reali mokymo trukmė priklausys nuo konkretaus vaikų amžiaus, nuo jų įgūdžių naudotis internetu, nuo to, ką jie jau žino apie saugumą dirbant internete. Šiuos faktus Jūs susirinksite registruodami dalyvius į mokymus arba įžanginėje mokymų dalyje.

SAUGUS IR DRAUGIŠKAS INTERNETE MOKSLEIVIAMS

Siūlomą planą rekomenduojame laikyti **tik tam tikra užsiėmimo kurso aėimi**. Linkime jį taikyti kūrybiškai: atskiroms temoms skirtą laiką ar užduotis galite keisti savo nuoėiūra.

Mokymo programą galite adaptuoti ir jaunesniems vaikams, atsiėvelgdami į kai kuriuos jų amėiaus ypatumus.

Jaunesnio mokyklinio amėiaus vaikams pasaulis yra labai platus. Kartais jiems labai sunku suprasti, kas vyksta. Jiems reikia daug išmokti, todėl reikalingas suaugusiųjų vadovavimas ir palaikymas. Kai vaikams aiėkinama, kam suaugusieji pritaria ir kam nepritaria, vaikai suėino, kas yra svarbu gyvenime. Kai suaugusieji nustato aiėskias ribas ir taisykles, vaikai žino, ko iš jų tikimasi. Tai leidžia vaikams jaustis saugiai ir uėtikrintai. Geras būdas nustatyti ribas ir duoti nurodymus yra pabrėėti teigiamą elgesį. Su šio amėiaus vaikais derėtų:

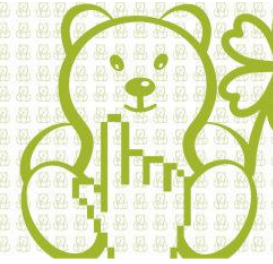
- kalbėtis draugiškai ir įtikinanėiu tonu,
- pasakyti vaikui, ką padarė negerai ir kaip turėtų elgtis,
- pabrėėti elgesį, kurio norėtumėte,
- paaiėkinti tinkamo elgesio naudą,
- vengti aptarinėti blogą elgesį,
- kantriai pakartoti.

Jaunesniojo mokyklinio amėiaus vaikai išmoksta geriau elgtis giriami ir matydami gerus pavyzdėius.

Bet kokioje moksleivių grupėje siūlome prisiminti, kad mokymas vyks sklandėiau, jeigu jūs sukursite darbingą, draugišką, žaismingą, saugią aplinką. Paskatinimai, pagyrimai kuria teigiamų emocijų lauką!

Darbingumui palaikyti siūlome organizuoti tris pertraukas po 10-15 min. Pertraukos, ypaė jaunesnio amėiaus vaikams, galėtų būti judrios, su žaidimais.

Linkime sėkmės naudojant programą ir pritaikant ją jūsų temperamentui, dėstymo stiliui, jūsų auditorijai.

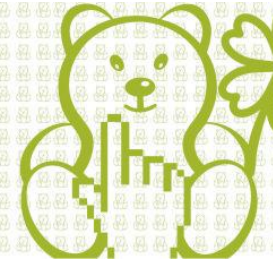

Išplėstinis dėstymo planas

Nr.	Tema	Metodika	Medžiaga	Priemonės	Trukmė (min)
1.	<p>Ižanga.</p> <p>Susipažinimas.</p> <p>Programos pristatymas.</p> <p>Taisyklės.</p>	<p>Tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ užmegzti kontaktą su dalyviais ir tarp dalyvių; ▪ pristatyti programą. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Susipažinimas. Vedėjas pasisveikina su dalyviais, trumpai prisistato, pristato užsiėmimo temą. ▪ Pakviečia dalyvius susipažinti- pasirinkti mažiausiai pažįstamą dalyvį ir paimti iš jo interviu (pageidautina, kad atsispindėtų kompiuterinis raštingumas bei lūkesčiai). Po 3 minučių dalyviai keičiasi vietomis. Dalyviai pristato vieni kitus. Vedėjas padėkoja už pristatymą. ▪ Interneto naudojimas. Vedėjas užduoda klausimą dalyviams, kam jie naudoja internetą. Apibendrindamas atsakymus vedėjas gali demonstruoti 2 skaidrę. ▪ Programos pristatymas demonstruojama 3 (Ką reiškia saugus internetas?) skaidrė. Iš anksto parengtuose užrašuose nurodomas temų pristatymo ir pertraukų laikas. ▪ Aptariamos darbo taisyklės. Pageidautina, kad dalyviai taisykles pasiūlytų patys, jas užrašyti lentoje/ stendiniame popieriuje. <p>Taisyklių turinys galėtų būti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ kada dalyviai galės klausti (bet kuriuo metu, temos pabaigoje); ○ išjungti telefonai; ○ kalbėti po vieną; ○ nekritikuoti ir nevertinti; ○ kalbėti savo vardu ir kt. 	<p>2 skaidrė</p> <p>3 skaidrė</p>	<p>Ekrane dega skaidrė su užsiėmimo pavadinimu (1 skaidrė)</p> <p>Multimedija</p> <p>projektorius</p> <p>Seminarinė lenta</p> <p>Stori rašikliai</p>	<p>30 min.</p>

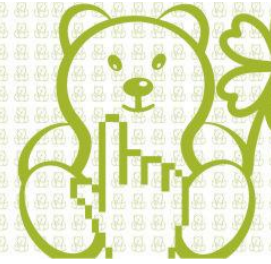

**SAUGUS
IR DRAUGIŠKAS
INTERNETE
MOKSLEIVIAMS**

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Užduotis. Užsiėmimų vedėjas suskirsto dalyvius į tris grupes ir pateikia kiekvienai grupei po užduotį: <ul style="list-style-type: none"> I gr.- surasti medžiagos internete tema „Informacija apie virusus“ II gr.- surasti medžiagos internete tema „Informacija apie antivirusines programas“ III gr.- surasti, iš kokių svetainių galima atsisiųsti medžiagą apie antivirusines programas“. ▪ Grupės darbą baigia pristatydamos rastą informaciją. ▪ Užsiėmimų vedėjas apibendrina pasiūlymus pateikdamas rekomendacijas (8-10 skaidrės). <p><i>Alternatyva:</i> vietoje apibendrinančių skaidrių galima demonstruoti vaizdo siužetą „Techninės grėsmės kompiuteriui ir jame esančiai informacijai“</p>	8-10 skaidrės	Internetinė prieiga, bent vienas kompiuteris moksleivių grupei	
3.	Ką apie tave „žino“ internetas				70 min.
3.1/ 3.2	Niekam internete neatskleisk savo asmeninės informacijos!/Virtualios pažintys ar žabangai?	<p>Tikslas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ supažindinti dalyvius, kaip saugoti asmeninius duomenis. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Užsiėmimo vedėjas pakviečia dalyvius pasižiūrėti vaizdo siužetą „Virtualių pažinčių žabangai“ (5-6 min.). ▪ Vedėjas organizuoja vaizdo siužeto aptarimą, pateikdamas dalyviams klausimus (12 skaidrė): <ul style="list-style-type: none"> ○ kiek turite internetinių draugų? ○ kokią informaciją apie save pateikiate internete? ○ kokią informaciją apie save reikėtų saugoti? ○ kodėl reikia saugoti asmeninius duomenis? ▪ Vedėjas apibendrina pateikdamas skaičius apie bendravimo su 	Vaizdo siužetas „Virtualių pažinčių žabangai“ 12 skaidrė	Internetinis ryšys prisijungti prie „Bibliotekos pažangai“ svetainės, kurioje įdėtas vaizdo siužetas.	45 min.
				Multimedija	

**SAUGUS
IR DRAUGIŠKAS
INTERNETE
MOKSLEIVIAMS**

		<p>nepažįstamais statistiką iš Skaitinių (20 p.) ir pateikia rekomendacijas, kaip saugoti asmeninius duomenis ir išvengti virtualių pažinčių pavojų (13 -18 skaidrės). 18 skaidrė demonstruojama interaktyviai.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pristatome, kaip saugiai registruotis socialiniuose tinkluose bei pažinčių svetainėse, kokią informaciją registruojantis saugu atskleisti, o kokios ne. Pabrėžiame, kad užsiregistravus ir bendraujant būtina pasirinkti tinkamus privatumo nustatymus ir neatskleisti per daug informacijos apie save. Kaip šias saugumo rekomendacijas įgyvendinti praktiškai, parodome internete. 	<p>13 -18 skaidrės</p> <p>19-22 skaidrės</p>	<p>projektorius</p> <p>Multimedia projektorius, interneto ryšys.</p>	
3.3.	Tinkamai baik darbą kompiuteriu!	<p>Tikslas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ paaiškinti dalyviams, kodėl svarbu saugoti prisijungimo duomenis. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vedėjas kreipiasi į dalyvius klausdamas, kaip dažnai jie naudojami tuo pačiu kompiuteriu su kitais žmonėmis, pvz. bibliotekoje. ▪ Vedėjas apibendrina dalyvių patirtį ir akcentuoja saugaus prisijungimo svarbą. Demonstruodamas 23-25 skaidrėse nurodytus internetinius langus, vedėjas paaiškina, kodėl nereikia kompiuteryje išsaugoti prisijungimo vardo ir slaptažodžio, atkreipia dėmesį, kurio langelio nežymėti, pateikia saugaus prisijungimo ir atsijungimo reikalavimus (23-25 skaidrės). ▪ Užduotis. Dalyviams porose pasiūloma praktiškai pabandyti atsijungti nuo interneto: vienas dalyvis, saugodamas savo asmeninius duomenis, prisijungia prie interneto. Vėliau jo paprašoma atsijungti. Antrojo dalyvio užduotis – stebėti, ar jo porininkas teisingai atliko atsijungimo veiksmus. 	<p>23-25 skaidrės</p>	<p>Multimedija projektorius</p> <p>Internetinė prieiga</p>	25 min.

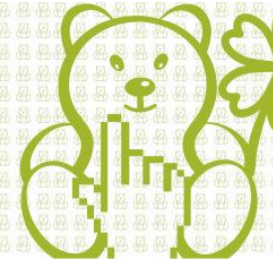

4.	Jeį internetas skaudina				90 min.
4.1.	Šis tas apie netinkamą turinį	<p>Tikslas:</p> <ul style="list-style-type: none"> aptarti su dalyviais galimybes išvengti netinkamo turinio internete. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> Užsiėmimų vedėjas aptaria su dalyviais, kas laikoma netinkamu turiniu, koks turinys yra ribojamas, o koks – draudžiamas (žr. Medžiaga tėvams, 2.2 skyrius). Demonstruojamos ir komentuojamos 29 – 31 skaidrės, dalyviai skatinami susimąstyti ir sau atskęti į skaidrėse pateikiamus klausimus. 	27 – 29 skaidrės	Multimedija projektorius	15 min.
4.2	Patęčios internete – nesigrauzk, o imkis priemonių!	<p>Tikslai:</p> <ul style="list-style-type: none"> aptarti su dalyviais galimą elgesį internetinių patęčių atveju; supažindinti su neetiško komentavimo pasekmėmis. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> Užsiėmimų vedėjas prašo dalyvių pateikti girdėtų /matytų pavyzdžių, susijusių su patęčiomis internete (galima pateikti pavyzdį, žr. Skaitinių 4 skyrių). Dalyvių prašoma pagalvoti, kas paskatino tyčiojimasi iš žmonių. Aptariami dalyvių komentarai. Vedėjas atkreipia dėmesį į nepaminėtus aspektus. Vedėjas pasiūlo peržiūrėti vaizdo siužetą „Patęčios internete“. Peržiūrėjus vaizdo siužetą, dalyviams pateikiami klausimai (31 skaidrė): <ul style="list-style-type: none"> Kaip atskirti pavienius nemalonus komentarus ir elektroninį persekiojimą? Kaip elgtumeisi susidūręs su tokia situacija? 	Vaizdo siužetas 31 skaidrė	<p>Multimedija projektorius Seminarinė lenta Stori rašikliai</p> <p>Internetinis ryšys prisijungti prie „Bibliotekos pažangai“ svetainės, kurioje įdėtas vaizdo siužetas „Patęčios internete“</p>	45 min.

		<ul style="list-style-type: none"> Vedėjas apibendrina diskusiją. Demonstruojamos ir komentuojamos 32-35 skaidrės; 33 skaidrė demonstruojama interaktyviai. 	32 – 35 skaidrės		
4.3.	Sunku ištrūkti iš virtualaus pasaulio!	<p>Tikslas:</p> <ul style="list-style-type: none"> aptarti su dalyviais priklausomybės nuo kompiuterio ir interneto pavojus. <p>Eiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vedėjas dalyviams pateikia anketą su priklausomybės nuo interneto požymiais ir prašo pažymėti, kas jiems tinka. Dalyviai kviečiami pasidalinti patirtimi, kokių atsakymų buvo daugiau. Apibendrinant pasidžiaugiama, jei daugiau buvo neigiamų atsakymų. Vedėjas pakviečia dalyvius pasižiūrėti vaizdo siužetą „Priklausomybė nuo interneto“. Vaizdo siužetas aptariamas pateikiant klausimus (37 skaidrė): <ul style="list-style-type: none"> oKokia Jūsų nuomonė apie priklausomybės nuo kompiuterio ir interneto pavojų? oKokius internetinius žaidimus dažniausiai žaidžiate? oKuo jie gali būti naudingi? oKokią alternatyvią veiklą galėtumėte pasiūlyti, kuri pakeistų žaidimus? Apibendrinamas vedėjas demonstruoja 38-39 skaidres. Demonstruojant 38 skaidrę dalyviai prašome užsirayti į asmeninius užrašus 2-3 atsakymus į pateiktus klausimus. 	<p>Anketa dalyviams (1 priedas)</p> <p>Vaizdo siužetas „Priklausomybė nuo interneto“, 37 skaidrė</p> <p>38-39 skaidrės</p>	<p>Multimedija projektorius</p> <p>Internetinis ryšys prisijungti prie „Bibliotekos pažangai“ svetainės, kurioje įdėtas vaizdo siužetas.</p>	30 min.

**SAUGUS
IR DRAUGIŠKAS
INTERNETE
MOKSLEIVIAMS**

5.	<p>Apibendrinimas.</p> <p>Įvertinimas.</p> <p>Užbaigimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Užsiėmimų vedėjas apibendrina programą. ▪ Išdalijęs dalyviams po 2 popieriaus lapus prašo juose parašyti, ką kiekvienas pasiimtų su savimi keliaudamas internete, o ką „išmestų į šiukšlių dėžę“. ▪ Vedėjas paprašo dalyvių priklijuoti lapus ant lentos, juos perskaito ir siūlo dalyviams išrinkti (balsavimu pakeliant ranką, dedant „varnelių“ spalvotais rašikliais ir pan.) svarbiausius patarimus. Reikalui esant, patarimus papildo arba akcentuoja. ▪ Vedėjas padėkoja už dalyvavimą ir palinki saugiai naudotis interneto galimybėmis. 		<p>Įvertinimo lapai, lipni juosta</p>	<p>20 min.</p>
----	--	---	--	---------------------------------------	-----------------------

Priedai

1 priedas. Anketa apie priklausomybę nuo kompiuterio.

2 priedas. Skaidrės

1 priedas. Anketa

Pažymėkite (+) tuos teiginius, kurie apibūdina Jūsų elgesį.

1. Kompiuteris neišjungiamas net nakčiai:
  - a. kad nereikėtų gaišti laiko, kol kompiuteris iš naujo paleidžiamas;
  - b. ten nuolat "pumpuojami" filmai, muzika;
  - c. kiekvieną žinutę ar komentarą norite pamatyti kuo greičiau.
2. Visa veikla perkeliama prie kompiuterio: prie kompiuterio valgote, ruošiate pamokas, pramogaujate, ilsitės.
3. Kai sėdite prie kompiuterio ir mėgstamos veiklos, nekreipiate dėmesio į tai, kad reikia pavalgyti, nueiti į tualetą ar nusiprausti. Tiesą sakant, tai darote tik tada, kai ilgiau kentėti nebegalite.
4. Nebeišsimigate. Žaidžiate ar bendraujate iki vėlumos, o kai atsigulate miegoti, prieš akis dar ilgai sukasi žaidimų vaizdai ar pokalbių fragmentai.
5. Imate meluoti savo tėvams – vietoje to, kad su tėvais dirbtumėte namų ruošos darbus, apsimate, kad turite labai daug darbo – ruošti pamokas, rengtis pristatymui ar pan.
6. Apleidžiate mėgstamą veiklą. Vietoje to, kad, kaip anksčiau, eitumėte į krepšinio treniruotę, nusprendžiate, kad jums skauda galvą, todėl į treniruotę neisite, o geriau prisėsite prie kompiuterio.

Kuo daugiau teigiamų atsakymų, tuo didesnė priklausomybės grėsmė.